

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Красимир Енчев Русев

по процедура за придобиване на ОНС „доктор“, в професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, научна специалност Изкуствознание и изобразителни изкуства, на катедра „Живопис“, ФИИ, НХА, по дисертационен труд на тема

„Психологически заблуди и илюзии, като средство в съвременната живопис през първите две декади на 21 век“

докторант: Деян Стефанов Янев

научен ръководител: проф. д. изк. Петер Цанев

Данни за докторанта, дисертацията, автореферата и публикациите

Деян Янев е докторант в редовна форма на обучение към катедра „ЖИВОПИС“, НХА град София. Той е роден 1984 година. Живее и работи в София. Магистър по живопис от Национална художествена академия в София. Специализира във Виенската художествена академия за изящни изкуства (Akademie der bildenden Künste Wien). Резидент в Сите Дез Арт (Cité internationale des arts), Париж. Носител на няколко награди за живопис. Има 19 самостоятелни изложби излагани в България, Германия и Франция, както и множество участия в групови изложби и международни проекти, по-важни от които са;

2017 - "Фрагментирани истории" в галерия на берлинските художници ВКВ, Берлин, Германия 2021 - "7 x 5 x 3. Съвременна българска живопис", СБХ, Галерия Шипка 6, София

2016 - "European Cuteness Art", групова изложба, куратор Джанкарло Карпи, Палат на парламента на Румъния, Букурещ и в Софийски арсенал - музей за съвременно изкуство, София

2016 - "Внимание: прясна боя! 33-ма млади български живописци", куратори Мария Василева, Даниела Радева, Владия Михайлова, Софийска градска художествена галерия, София

2014 - "Optical Confusions", галерия Basement Wien, Виена, Австрия

2008 - "Национални есенни изложби Пловдив", куратори проф. д-р Галина Лардева и Красимир Линков

През 2008 година му е присъдена номинация за наградата на "Гауденц Б. Руф" за ново българско изкуство

Темата на дисертацията е „Психологически заблуди и илюзии, като средство в съвременната живопис през първите две декади на ХХІ век“.

Дисертационният труд е с общ обем от 210 страници и се състои от увод, предговор, изложение в три глави, заключение, библиография, научни приноси, публикации и 3 приложения. Включва 190 страници основен текст, 12 страници библиография и 126 страници приложения (иллюстративен материал, интервюта, списък с имена на съвременни чуждестранни и български художници). Библиографията включва 161 цитирани източника (на кирилица и латиница).

Авторефератът в 22 страници ясно и категорично пресъздава основния текст на дисертацията. Приложението включва съвременни 144 чуждестранни и 52 български художници. С двете научни публикации Деян Янев изпълнява минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ за научна област 8. Изкуства в професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, както и изискванията на НХА.

Научен ръководител на докторанта е проф. д. изк. Петер Цанев. Със заповед на ректора на НХА № 0063-0/ 05.03.2024 г. е назначено научно жури. По откритата процедура няма допуснати нарушения.

Изследването на тема: „Психологически заблуди и илюзии, като средство в съвременната живопис през първите две декади на 21 век“ е оригинален авторски труд, темата е дисертационна, актуална и безспорно значима. Докторантът притежава необходимите теоретични познания за извършване на детайлен анализ върху изследваната проблематика. Методическата система е ефективно подбрана, с което Деян Янев постига в поставените си цели в теоретичната и експерименталната част на изследването. Направени са обобщаващи изводи в края на дисертационния труд, както и към всяка глава са изведени съответните такива.

Научни приноси на дисертационния труд:

Темата за психологическите заблуди и илюзии, като средство или като манипулативен лост, а защо не и като предполагаема паралелна реалност, близка до човешката природа и заобикалящият ни мистичен свят, е материя, занимавала философи, теолози, мистици, художници. Тя е неизчерпаема, поради своята специфика и безкрайно голяма философска база. Като се има в предвид, сериозните изследвания, направени в тази област, този труд е носител на изключително задълбочен поглед върху тази сложна проблематика. Още от СЪТВОРЕНИЕТО Бог ни е завещал чудото на Тайната – Тайната на грехопадението, Тайната на човека като същество от плът и кръв, на неговото падение, трансформацията и духовното му извисяване. Наследихме Тайната на природата, която непрекъснато се опитваме да разгадаем, Тайната на времето, еквивалент на безкрая. Безбройните архаични митове са базата за изграждане на религиозни и философски системи, изградили космологичният модел на Вселената.

Митът за райската градина, мястото на създанието на човека, неговото осъзнаване като такъв, изгонването му са част от християнската представа за живот, смърт, духовна трансформация. Водеща роля в отразяване на различните религиозни и философски схеми са творците, създали изключително сложни визуални модели и образи.

Темата е неизчерпаема поради своето хилядолетна еволюция и надграждане и разнообразното третиране в полето на изобразителното изкуство. Този сегмент, който докторантът избира е изключително любопитен и същевременно близък до творчеството му. Изборът на научен ръководител е възможно най-добрият, като се има в предвид високата ерудиция и компетентност на проф. Цанев, създал един от най-мащабните и задълбочени трудове в тази област на науката.

1. На базата на събран богат визуален материал от творби на художници, участвали в процесите на развитие на изкуството в изследвания период, дисертантът предлага нов подход и интерпретация към явления в съвременната живопис свързани с използването на психологически заблуди и илюзии. В част от тях той е и участник.

2. За първи път са разгледани живописни творби на съвременни български художници от най-новата генерация в контекста на жанровата специфика, базирана на психологическите заблуди и илюзии. Съвременната живопис създава илюзия за множествена реалност, приложима за съвременното изкуство. Показаните примери с картини представят живописиста като психологическа проекция на колективната памет, трансформирана през личният светоглед, отразен в индивидуалното творческо, където мистичният елемент на илюзиите са част от манипулативният образ.

3. Важен принос в този дисертационен труд са проведените интервюта с млади съвременни български художници, допълвайки картината на

развитие на съвременното българско изкуство. Ценен сегмент е интервюто с криминалният психолог, неговият професионален анализ, разкриващ непознати психологически аспекти, свързани с новите форми на субективност, повлияни от взаимодействия с дигитални образи и виртуална реалност.

4. На базата на събраният материал е направен авторски анализ на изложби, произведения и артистични процеси от актуалната художествена сцена в България.

5. Съществен принос са събраните сведения с приложени архивирани творби на съвременни български творци под формата на фотографии към дисертационния труд.

Заключение

Имайки предвид качествата и достойнствата на дисертационния труд и уникалността на темата и отчитайки добрата постановка на проблема и успешната реализация на поставената цел, проявената способност за провеждане на научно изследване, давам положителна оценка на дисертационния труд и намирам за основателно да предложа да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“, в научна специалност

8.2. Изкуствознание и изобразителни изкуства, на Деян Стефанов Янев – докторант в катедра „Живопис“, Факултет за изящни изкуства, НХА.

05.06.2024 г.

проф. д-р Красимир Русев